

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงวิเคราะห์ เรื่องความดีในปรัชญาจีนสมัยโบราณ
ชื่อนิสิต นางมาลี ศรีเพชรภูมิ
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร เกศวิสิษฐ์
ภาควิชา ปรัชญา
ปีการศึกษา 2525

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ เรื่องความดีในปรัชญาจีนโบราณนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทราบว่านักปรัชญาจีนโบราณทั้งหลายมีทัศนะเรื่องความดีอย่างไร มีพื้นฐานหรือแรงจูงใจอะไรบ้าง ที่ทำให้นักปรัชญาแต่ละท่านเสนอแนวความคิดเรื่องความดี ความคิดของแต่ละลัทธิขงเบ้ง และสอดคล้องกันอย่างไรหรือไม่

ผลที่ได้รับจากการศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องนี้ทำให้ได้ทราบว่า สาเหตุที่ทำให้นักปรัชญาจีนโบราณเหล่านี้เสนอแนวความคิดของตนนั้นคือ สภาพการณ์ที่สืบสวนวายุของสังคมจีนที่แบ่งแยกกันออกเป็นรัฐเล็กรัฐน้อย และแย่งชิงอำนาจความเป็นใหญ่กันด้วยการสู้รบตลอดเวลา สังคมไม่สงบสุข นักปรัชญาเหล่านี้จึงมีแนวคิดร่วมกันคือต้องการสร้างสังคมอุดมคติขึ้นมาให้จึงได้ตั้งนัยการเข้าถึงสังคมอุดมคติจึงเป็นเป้าหมายร่วมที่สอดคล้องกันของนักปรัชญาทั้งหลาย แต่เนื่องจากนักปรัชญาแต่ละท่านมีความเป็นตัวของตัวเองจึงเสนอทฤษฎีของตนออกมาอย่างอิสระ วิธีการไปสู่เป้าหมายที่นักปรัชญาเหล่านั้นเสนอจึงมีทั้งสอดคล้องกัน แตกต่างกัน และขัดแย้งกัน ในการศึกษาเรื่องนี้พอสรุปแนวความคิดเรื่องความดีของปรัชญาจีนโบราณเป็น 3 ลัทธิ ซึ่งมีลักษณะเด่นของแต่ละลัทธิ คือ

1. มนุษยนิยม ซึ่งได้แก่แนวความคิดที่มุ่งปรับปรุงบุคคลที่ประกอบกันเป็นสังคมให้เป็นคนดีทั้งหมด แล้วจะถึงสังคมอุดมคติได้ ซึ่งได้แก่ความคิดของนักปรัชญาลัทธิขงเบ้งเป็นส่วนใหญ หลักคำสอนสำคัญคือการมีมนุษยธรรม (ยืน) การมีจิตใจบริสุทธิ์ซื่อสัตย์ และปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนในสังคมตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีอยู่ในสังคมอย่างดีที่สุด สำหรับลัทธิอื่นที่มีความดีได้เป็นเพียงอภิปรัชญาที่อยู่ภายนอก แต่ความดีก็ดูได้ เห็นได้จาก การปฏิบัติตนของคนดีทั้งหลายที่เคยมีมาแล้วในอดีต เช่น

กษัตริย์นักปราชญ์โบราณเป็นต้น ตลอดจนสังคมอุดมคติก็เคยมีปรากฏมาแล้วในอดีตเช่นกัน การที่คน
จะมีความดีอยู่ในตัวเองได้ก็โดยคุณแบบอย่างคนดีในอดีต แล้วฝึกอบรมตนเองไปตามแนวนั้น การที่คน
ดีจะดีถึงที่สุดหรือไม่นักสามารถตรวจสอบได้ โดยใช้คนดีในอดีตเป็นมาตรฐาน หรือเครื่องวัด แนว
ความคิดหลักของลัทธินี้ก็คือ ให้ทุกคนในสังคมช่วยกันสร้างสังคมที่ดีเหมือนอย่างเช่นสังคมโบราณที่
กษัตริย์นักปราชญ์ เช่น พระเจ้าเยาและพระเจ้าซุน ได้ประสบผลสำเร็จมาแล้ว

สำหรับมอจิวแม้มิได้เป็นนักปราชญ์ในลัทธิขงจื้อ แต่ก็มีแนวความคิดเช่นเดียวกันคือ
สนับสนุนยกย่องว่าสังคมโบราณนั้นเป็นสังคมอุดมคติ แต่มีความคิดที่แย้งกับลัทธิขงจื้อคือมอจิวสนับสนุน
สนับสนุนความรักสากล ส่วนลัทธิขงจื้อไม่ไกลดาวถึงเรื่องนี้ไฉนเลย

2. ธรรมชาตินิยม ความคิดเห็นของนักปรัชญาลัทธินี้เน้นความเรียบง่ายและเป็นไปตาม
กฎตายตัวของธรรมชาติคือลัทธิเต๋า ซึ่งแนวความคิดเรื่องความคืนลัทธินี้สอนไว้ว่าความคิดที่แท้จริงก็
คือวิถีทางของธรรมชาตินั่นเอง หลักปฏิบัติที่มนุษย์ที่ควรทำคือปฏิบัติตามหลัก หู หเวย คือการไม่
กระทำอะไรที่ขัดกับการดำเนินไปของธรรมชาติ ความซื่อคือการพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงธรรม
ชาติ ดังนั้นการสร้างอารยธรรม วัฒนธรรม และความเจริญทั้งหลายที่มนุษย์ได้สร้างสมกันมาตลอด
ระยะเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์ ไม่ใช่สิ่งที่ควรทำ เพราะเป็นการทำลายสภาพที่ตั้งงามของ
ธรรมชาติให้สูญเสียไป ความคิดของลัทธินี้จึงแย้งกับแนวความคิดของฝ่ายมนุษยนิยมและ ลัทธินี้ถือว่า
ไม่มีมาตรการใดที่ใคร จะสามารถเป็นผู้กำหนดให้เป็นอย่างเดียวกัน และนำไปใช้กับธรรมชาติทุกสิ่ง
ได้ ที่มนุษย์บัญญัติขึ้นตามลัทธิขงจื้อจึงไม่ถูกต้อง ก็จึงคือการ เป็นไปตามกฎในธรรมชาติของแต่ละสิ่ง
การที่มนุษย์คนใดพยายามแก้ไขธรรมชาติเพื่อสนองความปรารถนาของตนจึงไม่จักเป็นมนุษย์ที่ดี
มนุษย์ที่ดีคือมนุษย์ที่พยายามปรับปรุงตนเองให้เข้ากับกฎธรรมชาติ สังคมอุดมคติคือสังคมที่มนุษย์อยู่
ร่วมกันตามสภาพดั้งเดิมของธรรมชาติ ไม่ต้องมีผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง หรือถ้าหากจำเป็นต้องมี
ก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่มีการกดขี่ข่มเหงเอารัดเอาเปรียบกันแต่ประการใดทั้งสิ้นไม่ใช่เครื่อง
มือใดๆเพื่อประหัตประหารซึ่งกันและกันเพื่อแย่งความเป็นใหญ่กันเลย

3. นิติธรรมนิยม ไ้แก่แนวความคิดของนักปรัชญาฝ่ายนิติธรรม เช่น ฮันฉีจื่อ ที่เห็น
ว่าการใช้กฎหมายอย่างถูกต้องเท่านั้นสังคมอุดมคติจึงจะเกิดขึ้นได้ การจะรอให้คนทำดีได้เอง

คำสั่งสอนของลัทธิขงจื้อเป็นเรื่องยากมากเพราะคนมีแนวโน้มที่จะทำชั่วมากกว่าทำดี จึงทำให้สังคมวุ่นวาย แต่ถ้ามองกฎหมายที่ถูกต้องคือมีบทลงโทษรุนแรงแก่ผู้ฝ่าฝืน และให้รางวัลตอบแทนอย่างงามแก่ผู้ปฏิบัติตามก็จะทำให้คนในสังคมไม่กล้าทำผิดและพยายามทำดี คือ ทำตามกฎหมายและไม่สนับสนุนให้กลับไปใช้ชีวิตอย่างที่เป็มาแล้วในอดีต เพราะสถานการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปแล้ว การกลับไปสู่อุดมคติจึงเป็นเรื่องเพ้อฝันที่ไม่มีทางจะเป็นไปได้ และการที่ให้คนปล่อยตัวไปตามธรรมชาติอย่างเช่นลัทธิเต๋าสอนก็ไม่มีทางทำได้ เพราะมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงธรรมชาติจนไม่อาจคืนสู่สภาพเดิมได้แล้ว สำหรับลัทธินี้ความดีหรือการเป็นคนดีไม่ใช่เรื่องสำคัญในการสร้างสังคม กฎหมายที่มีบทบังคับแน่นอนตายตัวให้ความยุติธรรมแก่ทุกคนเท่านั้นจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชนชั้นปกครองที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือนำสังคมไปสู่สังคมอุดมคติได้

สรุป ถึงแม้ว่าแต่ละลัทธิจะมีความเห็นในวิธีการไปสู่เป้าหมายคือสังคมอุดมคติแตกต่างกันก็ตาม แต่ชาวจีนก็ได้รับแนวความคิดของทุกฝ่าย และเลือกเฉพาะคำสอนที่ตนพอใจนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าคำสอนของแต่ละลัทธิไม่สามารถสร้างสังคมอุดมคติขึ้นมาจริงๆได้เลย

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย